

Te paard

Via Viterbo naar Rome

Tekst: Michel de Montaigne
Foto's: Jeff Keustermans

Woensdagochtend 27 september ontstond er een getouwtrek tussen mijn mensen en de paardenbegeleiders van Siena die vonden dat we te lang onderweg waren en moesten bijbetalen voor het extra gebruik van de paarden. De ruzie werd zo heftig dat ik naar de gouverneur ben gestapt. Ik argumenteerde dat het eerdere ongeval in de rivier met het paard dat de bagage droeg, waardoor het grootste deel van wat ik bij had om zeep was, de echte oorzaak was van de vertraging. De gouverneur besliste in ons voordeel en een van de voermannen werd in de gevangenis opgesloten.

De 'Il Bagnaccio' baden te midden van een weidse vlakte ten noorden van Viterbo

IN HET SPOOR VAN ...

Michel de Montaigne (zie ook p. 4) trok via Viterbo naar Rome in de herfst van 1581. Zijn reisverslag werd bijna twee eeuwen later toevallig ontdekt en voor het eerst gepubliceerd in 1774 ('Reis naar Italië – een reis naar Italië via Zwitserland en Duitsland in 1580-1581'). Wij trokken de auteur achterna met onze camera, nieuwsgierig naar wat er vandaag nog te zien is. De oogst is groot.

Op de Lazio-pagina van www.nonsolo.be vindt u nog andere bezienswaardigheden in Lazio.

Kuuroord in de weide

Later op die dag vonden we ongeveer tien kilometer ten zuiden van **Montefiascono** aan de rechterkant niet ver van de hoofdweg in het midden van een weidse vlakke, de Navisobronnen en baden. Vijf tot zes kilometer in de omtrek is er geen heuvel te bespeuren. Er ligt een klein meer met op het einde een hevige bron waaruit bruusk warm water opborrelt. Het ruikt naar solfer en er drijft wat schuim op met wit bezinksel. Aan een kant van deze bron vertrekt een buis die het water naar twee baden in een huis vlakbij brengt. Er staat maar een huis hier, met een aantal kamers die in slechte staat zijn.

Het meertje dat vroeger 'Naviso' heette en rechts van de hoofdweg (Strada Regionale 2) ligt, is nu afgesloten en gevaarlijk omdat er methaangassen ontsnappen. In de verte op de foto zie je de parking van de huidige bronnen. Deze thermen noemt men nu 'Il Bagnaccio' en liggen nog tweehonderd meter verder van de hoofdweg (zie eerste pagina van dit artikel). Je kan ze bereiken langs de via Garinei, een strada bianca die aansluit op de Strada Provinciale 7. De baden worden nu in concessie uitgebaat (7u-24u). De bijdrage om te baden is vrijwillig ('meestal betaalt men 5 euro,' zegt de uitbater). Er ligt ook een kleine botanische tuin. Meer informatie op www.ilbagnaccio.it

De uitbater verkoopt de modder van de bronnen, die als je hem in olie oplost goed is tegen jeuk

Ik denk niet dat hier veel volk komt. De baden zijn naar het schijnt toch nuttig voor zieken, die hier vooral in de lente komen. De uitbater verkoopt de modder van de bronnen, die als je hem in olie oplost goed is tegen jeuk bij mensen, en opgelost in water ook kan worden gebruikt voor schurftige honden en vee. Ter plaatse kan je een pak modder kopen voor twee giulios, maar ze verkopen ook gedroogde modderballen voor zeven quattrini per stuk. Ik zag hier een hele horde honden die kardinaal Farnese naar hier had gezonden voor een bad.

Amper vijf kilometer verder bereikten we **Viterbo**. Ik was hees en zwaar verkouden omdat ik de vorige nacht op een tafel had moeten slapen in S. Lorenzo door het ongedierte, een slechte ervaring die ik eerder moest ondergaan in Firenze. In Viterbo eten de mensen een dadelachtige vrucht die zij *gensole* noemen. Er zijn hier zoveel spreuwen dat je ze kan kopen voor een baiocco per stuk.

Op donderdag 28 september 1581 wilde ik nog andere baden zien in de buurt van Viterbo. Vooral de bronnen bij wat ze het Paleis van de Paus noemen, interesseerden me. Men vertelt dat paus Nicolas het paleis ofwel gebouwd ofwel gerestaureerd heeft. Onder dit paleis, in een diepe put, duiken drie afzonderlijke warmwaterbronnen op uit de aarde. Een ervan dient voor drinkwater dat geurloos en lauw is, maar met een scherpe smaak op de tong. Ik was naar hier gekomen met de bedoeling om het water drie dagen te drinken, zoals gebruikelijk bij andere bronnen. Na het drinken doet men oefeningen, en men moet ook veel zweten voor een optimaal effect.

Dit water is heel waardevol en wordt over heel Italië getransporteerd. De dokter, die een boek heeft geschreven over bronwater en baden in Italië, zet dit water op de eerste plaats met een bijzondere aanbeveling bij nierziekten. Men drinkt het meestal in mei. Ik begon wel te twijfelen om een kuur te volgen toen ik graffiti las van een man die zijn dokter vervloekte om hem naar hier te hebben gezonden omdat hij hier zoveel pijn geleden had. Bovendien maakte de eigenaar duidelijk dat ik te laat in het seizoen was gekomen. Hij stimuleerde me zeker niet om de kuur te nemen.

Op weg naar het wellnesscentrum 'Terme dei papi' aan de rand van Viterbo kom je langs openluchtbaden aan de kant van de weg. Deze worden niet uitgebaat en zijn volledig vrij toegankelijk.

Gered door de Madonna

Anderhalve kilometer uit het centrum van Viterbo bezocht ik de kerk van **Madonna della Quercia**. De heenweg is erg aangenaam, vlak en recht, met bomen van het begin tot het einde, het werk van paus Farnese. De kerk zelf is een pareltje, vol met bewijzen van devotie en een oneindig aantal ex votos, offergaven voor smeekbedes of uit dank. Op de muur staat een Latijnse tekst, wel honderd jaar oud, die vertelt hoe een man die was aangevallen door rovers halfdood een schuilplaats zocht in een eik waarin de beeltenis van de Madonna was gezet (die nu hier bewaard wordt). Hij aanbad de Madonna en bij mirakel maakte deze hem onzichtbaar. Zo ontsnapte hij aan het grote gevaar. Door dit mirakel ontstond de bijzondere verering van Maria. De prachtige kerk werd gebouwd bij de plaats waar de eik stond en de wortels van de eik kan je nog zien. De takken van de boom waar de beeltenis aan was vastgemaakt hangen tegen de muur.

Madonna della Quercia, een van de mooiste renaissancekerken in Italië. Ze werd gebouwd tussen 1470 en 1525, een vijftigtal jaren voor de passage van Montaigne. Binnen zijn er vele verwijzingen naar het mirakel en een vijftal priesters zijn voltiids bezig met het begeleiden van bedevaarders. De beeltenis van Maria zoals die vijf eeuwen geleden in de eik stond, prijkt vandaag in een schrijn boven het altaar.

Mooi

Wanneer ik Viterbo op zaterdagochtend verliet nam ik de weg naar **Bagnaia**, eigendom van kardinaal Gambara, rijkelijk versierd met fonteinen, die plaatsen zoals Pratolino en Tivoli ver overtreft. Vooreerst omdat de fonteinen hier allemaal werken op vers water, wat niet het geval is in Tivoli maar ook omdat de toevoer zo overvloedig is (in Pratolino is dat maar schraal) dat ze er hier allerhande bijzondere zaken mee hebben kunnen doen. Tomaso da Siena, die de fonteinen in Tivoli ontwierp, of toch minstens de belangrijkste, is nog altijd bezig met deze hier. Hier heeft hij het hoogtepunt bereikt in kunst, schoonheid en gratie, door voortdurend nieuw design aan zijn originele werk toe te voegen. Er staat een hemelhoge piramide, van waaruit drieduizend sproeikoppen op allerhande manieren water spuiten, sommige omhoog, sommige naar beneden. Rond de piramide liggen vier mooie bassins gevuld met helder koud water, met in het midden van elk een kleine boot gemaakt uit steen. Daarin staan twee schutters en een trompetblazer, die met hun instrumenten water spuiten naar de piramide. Je vindt hier ook mooie wandelwegen met banken uit fijne steen en versierd met de meest exquisite kunst. Andere delen van dit landgoed lijken wellicht voor sommigen nog aangenamer, zoals het goed onderhouden paleis. Voor mij is deze plaats zo bijzonder omdat ze alle andere overtreft in de manier waarop water komt tot schoonheid. De kardinaal was er niet, maar aangezien hij in zijn hart franciscaans is zoals hij bij naam Franciscus noemt, toonde zijn personeel de grootste hoffelijkheid en vriendschap.

Villa Lante

Je vindt deze tuinen nu onder de naam Villa Lante (inkom 5 euro). De piramide bestaat niet meer en is vervangen door vier dansende figuren die een ster omhoog tillen. De schutters in de bootjes zijn spoorloos en de trompettist heeft geen instrument meer. Op een muurschildering in het rechterpaleis zien we hoe de zogenaamde piramide moet zijn geweest ten tijde van Montaigne. Hoog in de zijmuur van het linkergebouw staat een inscriptie met een verwijzing naar het bezoek van Montaigne.

Michel de Montaigne is vergeten in zijn verslag te vermelden dat de Gelateria Bar IL BORGO op de Piazza XX Settembre met zicht op het bisschoppelijk paleis en een fontein (wellicht van Vingola) heerlijk ijs en verse vruchten/groentesappen serveert.

Mooier... mooist

Van hier reden we via de directe weg naar Caprarola, waar het paleis van kardinaal Farnese ligt, het meest beroemde van heel Italië. Ik heb in dit land niets gezien dat hiermee kan worden vergeleken. De bovenkant van het gebouw is zo gemaakt dat het pannendak onzichtbaar is. Het paleis is vijfhoekig van vorm, maar ziet er uit alsof het vierkantig is. De binnenkoer is een perfecte cirkel met brede gangen met bogen en overal beschilderd. Het gebouw is immens, met allemaal vierkante kamers en prachtige grote zalen. Een ervan is een pareltje met in zijn gewelfde plafond de hemel met alle sterrenbeelden, en op de muren de werlddelen, met alle streken accuraat geschilderd en elk detail rijkelijk uitgebeeld. In andere kamers vind je schilderijen van de grootste heldendaden van paus Paulus III en van het geslacht van Farnese. De personages zijn zo levensecht afgebeeld dat de portretten van de koningin-moeder, of haar kinderen Charles, Henry en de hertog van Alençon onmiddellijk zullen herkend worden door iedereen die ze ziet.

Van op de binnenkoer

De Villa Farnese (inkom 5 euro, en die zijn het meer dan waard) werd gebouwd tussen 1547 en 1559 en was dus uiterst modern toen Montaigne op bezoek kwam. Vandaag is het nog altijd een van de mooiste bouwwerken in Italië.

Zaal met de werlddelen...

... en sterrenbeelden

Trapzaal

Daarnaast zijn er nog vele bezienswaardigheden, zoals een grot waar op kunstige wijze water valt in een bassin alsof je natuurlijke regen hoort en ziet. De villa ligt in een dor en bergachtig gebied en het water voor de fontein komt uit Viterbo, twaalf kilometer ver.

We vervolgden onze weg door een uitgestrekte vlakte met weiden. Onderweg passeerden we plaatsen zonder gras waar helder koud water uit bronnen kwam. Het water stonk zo sterk naar solfer dat je het van erg ver kon ruiken. Na 35 kilometer brachten we de nacht door in Monterossi en de volgende dag bereikten we Rome na nog eens 35 kilometer. ♦

Prachtige tuin in Villa Farnese

Villa Farnese – Vijfhoekig, maar ziet eruit alsof het vierkantig is.

Villa Lante en Villa Farnese zijn niet te huur, maar de mooiste vakantiehuizen, B&B's en agriturismo's waar je wél nog terecht kan, vind je op www.huisitalie.com

Authentieke vakanties in Lazio en Rome, Umbrië, Toscane, Piëmonte en de Marken.

Bel Ludwine: (+32) 496 393 832 of info@huisitalie.com

Het water komt uit Viterbo

